

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Факультет фізичного виховання і спорту

Кафедра медико-біологічних основ спорту та фізичної реабілітації

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор
Котляр Ю.В.

31.08 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЗІОЛОГІЯ ЛЮДИНИ

Спеціальність 017 «Фізична культура і спорт»

Розробник	Гетманцев С.В.
Завідувач кафедри розробника	Гетманцев С.В.
Завідувач кафедри спеціальності	Довгань Н.Ю.
Гарант освітньої програми	Довгань Н.Ю.
Декан факультету	Тупеев Ю.В.
Начальник НМВ	Шкірчак С.І.

Миколаїв – 2022 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Фізіологія людини	
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка	
Спеціальність	017 Фізична культура і спорт	
Спеціалізація (якщо є)		
Освітня програма	Бакалавр з фізичної культури і спорту	
Рівень вищої освіти	Бакалавр	
Статус дисципліни	Нормативна	
Курс навчання	2	
Навчальний рік	2022 – 2023 н.р.	
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма
	3, 4	-
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	8,5 кредитів / 255 годин	
Структура курсу: – лекції – семінарські заняття (практичні, лабораторні, півгрупові) – годин самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
	64	-
	64	-
	127	-
Відсоток аудиторного навантаження	50%	
Мова викладання	Українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)	Залік	
Форма підсумкового контролю	Іспит	

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та результати навчання

Мета курсу: дати студентам, майбутнім педагогам, вчителям фізичної культури, сучасні уявлення про функціонування організму людини, про механізми, якими керуються чи направляються ті чи інші процеси життєдіяльності, як вони змінюються залежно від віку людини, її функціонального стану та при взаємодії з навколишнім середовищем.

Завдання курсу:

1. Дати глибоку теоретичну та практичну підготовку студентам в галузі вивчення морфо-фізіологічних особливостей організму людини в різних функціональних станах.
2. Підготувати студентів до кваліфікованого проведення навчальних занять з фізичної культури і спорту згідно з сучасними вимогами науки і практики.
3. Сформувати у студентів практичні навички визначення морфо-функціональних особливостей фізичного розвитку дитини і перспектив вдосконалення їх в тому чи іншому виді спорту.
4. Поглибити загальнотеоретичну і методичну підготовку майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту.

Передумови для вивчення дисципліни: «Фізіологія людини» є однією з базових дисциплін медико-біологічного профілю, яка лежить в основі сучасної природничо-наукової підготовки студентів університету. «Фізіологія людини» є науковим фундаментом для вивчення професійно-орієнтованих дисциплін: педагогіки, психології, теорії та методики фізичного виховання, валеології.

Навчальна дисципліна складається з 8,5 кредитів.

Очікуванні результати навчання:

ПРН 2. Демонструє знання й уміння застосовувати на практиці основні положення фізіології, біомеханіки, морфології, педагогіки, психології, біохімії для розвитку фізичних (рухових) якостей,

формування рухових умінь і навичок людей різних вікових груп, володіє засобами інтегрального гармонійного (розумового, духовного і фізичного) розвитку людини.

ПРН 9. Демонструє знання законів природничо-наукових дисциплін у професійній діяльності, застосовує методи теоретичного та експериментального дослідження в професійній діяльності.

ПРН 18. Виявлена здатність вчитися упродовж життя і вдосконалюватися, з високим рівнем автономності, набутої під час навчання кваліфікації.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні (ЗК):

ЗК 1. Здатність діяти етично, соціально відповідально та свідомо.

ЗК 7. Здатність вільно спілкуватися державною мовою (усно та письмово).

ЗК 11. Здатність учитися; володіти високою мотивацією до підвищення свого культурного і професійного рівня.

II. Фахові (ФК):

ФК 1. Здатність формувати в учнів предметні компетентності з педагогіки, фізичного виховання, медико-біологічних та психологічних основ і технологій розвитку рухових умінь і навичок та фізичних якостей, санітарно-гігієнічних основ діяльності у сфері фізичної культури.

ФК 2. Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання у фізичному вихованні.

ФК 6. Здатність до аналізу, систематизації та оцінки педагогічного досвіду, здатність до розробки методики та технологій для розвитку рухових умінь і навичок та фізичних (рухових) якостей) на основі розуміння і застосування положень фізіології, морфології, біохімії, біомеханіки.

ФК 16. Здатність здійснювати реабілітаційні заходи з метою відновлення функцій організму, досягнення нормального рівня здоров'я, оптимального фізичного стану та кондиції осіб різного віку (зокрема учнів спеціальних медичних груп) з порушеннями різної нозології.

3. Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Організм як єдине ціле. Фізіологія крові.

Тема 1. Предмет, задачі фізіології людини.

Тема 2. Організм та його основні фізіологічні функції.

Тема 3. Основні закономірності росту і розвитку організму людини.

Тема 4. Фізіологія системи крові. Вікові особливості крові людини.

Тема 5. Групи крові, правила переливання крові, резус-фактор та його значення.

Кредит 2. Фізіологія системи кровообігу. Фізіологія системи дихання.

Тема 6. Фізіологія системи кровообігу.

Тема 7. Фізіологічні основи гемодинаміки.

Тема 8. Зовнішнє дихання. Показники зовнішнього дихання (легенева вентиляція, дифузійна здатність легень, життєва ємкість легень).

Тема 9. Регуляція дихання.

Кредит 3. Фізіологія системи травлення. Обмін речовин та енергії.

Фізіологія виділення.

Тема 10. Роль травлення в життєдіяльності організму.

Тема 11. Особливості обміну речовин та енергії в живому організмі.

Тема 12. Особливості обміну білків, жирів, вуглеводів, води та мінеральних солей

Тема 13. Значення видільних процесів в життєдіяльності організму.

Тема 14. Роль потовиділення в підтримці сталості внутрішнього середовища організму.

Кредит 4. Фізіологія м'язів.

Тема 15. Фізіологія м'язового апарату.

Тема 16. Фізіологічні механізми м'язового скорочення.

Кредит 5. Фізіологія сенсорних систем.**Тема 17.** Фізіологічний зміст аналізаторної функції.**Тема 18.** Слуховий аналізатор.**Тема 19.** Аналізатори шкірної рецепції, нюху та смаку, їх рецепторний апарат та сучасні теорії сприйняття.**Кредит 6. Гормональна регуляція фізіологічних функцій.****Фізіологія збудливих тканин.****Тема 20.** Фізіологія ендокринної системи.**Тема 21.** Фізіологічна характеристика окремих залоз внутрішньої секреції та їх роль в діяльності організму.**Тема 22.** Поняття про подразливість та подразники, збудливість, збудження.**Кредит 7. Фізіологія нервової системи.****Тема 23.** Фізіологія нейрона.**Тема 24.** Фізіологія центральної нервової системи.**Тема 25.** Інтегративна функція мозочку**Тема 26.** Кора великих півкуль головного мозку.**Кредит 8. Фізіологія вищої нервової діяльності (ВНД).****Тема 27.** Фізіологічний зміст ВНД.**Тема 28.** Перша і друга сигнальні системи дійсності.**4. Структура навчальної дисципліни
Денна форма навчання**

Назви змістових кредитів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лекції	Лабораторні	Практичні	Самостійні роботи
<i>1</i>	2	3	4	5	6
Кредит 1. Організм як єдине ціле. Фізіологія крові.					
Тема 1. Предмет, задачі фізіології людини.	5				5
Тема 2. Організм та його основні фізіологічні функції.	5	2			3
Тема 3. Основні закономірності росту і розвитку організму людини.	5				5
Тема 4. Фізіологія системи крові.	8	2		2	4
Тема 5. Групи крові, правила переливання крові, резус-фактор та його значення.	7	2		2	3
Разом за кредитом 1	30	6		4	20
Кредит 2. Фізіологія системи кровообігу. Фізіологія системи дихання.					
Тема 6. Фізіологія системи кровообігу.	8	2		2	4
Тема 7. Фізіологічні основи гемодинаміки.	8	2		4	2
Тема 8. Зовнішнє дихання. Показники зовнішнього дихання (легенева вентиляція, дифузійна здатність легень, життєва ємкість легень).	10	2		4	4

Тема 9. Регуляція дихання. Гуморальні фактори регуляції дихання.	4	2		2	
Разом за кредитом 2	30	8		12	10
Кредит 3. Фізіологія системи травлення. Обмін речовин та енергії. Фізіологія виділення.					
Тема 10. Роль травлення в життєдіяльності організму.	6	2		2	2
Тема 11. Особливості обміну речовин та енергії в живому організмі.	8	2		2	4
Тема 12. Особливості обміну білків, жирів, вуглеводів, води та мінеральних солей.	6	2		2	2
Тема 13. Значення видільних процесів в життєдіяльності організму.	6	2			4
Тема 14. Роль потовиділення в підтримці сталості внутрішнього середовища організму.	4				4
Разом за кредитом 3	30	8		6	16
Кредит 4. Фізіологія м'язів.					
Тема 15. Фізіологія м'язового апарату.	15	4		4	7
Тема 16. Фізіологічні механізми м'язового скорочення.	15	4		4	7
Разом за кредитом 4.	30	8		8	14
Кредит 5. Фізіологія сенсорних систем.					
Тема 17. Фізіологічний зміст аналізаторної функції. Зоровий аналізатор.	10	2		2	6
Тема 18. Слуховий аналізатор.	10	2		2	6
Тема 19. Аналізатори шкірної рецепції, нюху та смаку, їх рецепторний апарат та сучасні теорії сприйняття.	10	4		4	2
Разом за кредитом 5.	30	8		8	14
Кредит 6. Гормональна регуляція фізіологічних функцій. Фізіологія збудливих тканин.					
Тема 20. Фізіологія ендокринної системи.	10	2		2	6
Тема 21. Фізіологічна характеристика окремих залоз внутрішньої секреції та їх роль в діяльності організму.	10	2		4	4
Тема 22. Поняття про подразливість та подразники, збудливість, збудження.	10	2		4	4
Разом за кредитом 6.	30	6		10	14
Кредит 7. Фізіологія нервової системи.					
Тема 23. Фізіологія нейрона. Нейрон – основна структурно-функціональна одиниця нервової тканини.	7	2		2	3
Тема 24. Фізіологія центральної нервової системи.	8	2		4	2
Тема 25. Інтегративна функція мозочку.	8	2		2	4
Тема 26. Кора великих півкуль головного мозку	7	2		4	1
Разом за кредитом 7.	30	8		12	10
Кредит 8,5. Фізіологія вищої нервової діяльності (ВНД).					
Тема 27. Фізіологічний зміст ВНД.	22	6		2	14
Тема 28. Перша і друга сигнальні системи дійсності.	23	6		2	15
Разом за кредитом 8,5.	45	12		4	29
Усього годин					
	255	64		64	127

**5. Теми лекційних занять
Денна форма навчання**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Кредит 1. Організм як єдине ціле. Фізіологія крові.</i>		

1	Тема 1. Організм та його основні фізіологічні функції.	2
2	Тема 2. Фізіологія системи крові.	2
3	Тема 3. Групи крові, правила переливання крові, резус-фактор та його значення.	2
<i>Кредит 2. Фізіологія системи кровообігу. Фізіологія системи дихання</i>		
4	Тема 4. Фізіологія системи кровообігу.	2
5	Тема 5. Фізіологічні основи гемодинаміки.	2
6	Тема 6. Зовнішнє дихання. Показники зовнішнього дихання (легенева вентиляція, дифузійна здатність легень, життєва ємкість легень).	2
7	Тема 7. Регуляція дихання. Гуморальні фактори регуляції дихання.	2
<i>Кредит 3. Фізіологія системи травлення. Обмін речовин та енергії. Фізіологія виділення.</i>		
8	Тема 8. Роль травлення в життєдіяльності організму.	2
9	Тема 9. Особливості обміну речовин та енергії в живому організмі.	2
10	Тема 10. Особливості обміну білків, жирів, вуглеводів, води та мінеральних солей.	2
11	Тема 11. Значення видільних процесів в життєдіяльності організму.	2
<i>Кредит 4. Фізіологія м'язів.</i>		
12.	Тема 12. Фізіологія м'язового апарату.	4
13.	Тема 13. Фізіологічні механізми м'язового скорочення.	4
<i>Кредит 5. Фізіологія сенсорних систем.</i>		
14.	Тема 14. Фізіологічний зміст аналізаторної функції. Зоровий аналізатор.	2
15.	Тема 15. Слуховий аналізатор.	2
16.	Тема 16. Аналізатори шкірної рецепції, нюху та смаку, їх рецепторний апарат та сучасні теорії сприйняття.	4
<i>Кредит 6. Гормональна регуляція фізіологічних функцій. Фізіологія збудливих тканин.</i>		
17.	Тема 17. Фізіологія ендокринної системи.	2
18.	Тема 18. Фізіологічна характеристика окремих залоз внутрішньої секреції та їх роль в діяльності організму.	2
19.	Тема 19. Поняття про подразливість та подразники, збудливість, збудження.	2
<i>Кредит 7. Фізіологія нервової системи.</i>		
20.	Тема 20. Фізіологія нейрона. Нейрон – основна структурно-функціональна одиниця нервової тканини.	2
21.	Тема 21. Фізіологія центральної нервової системи.	2
22.	Тема 22. Інтегративна функція мозочку.	2
23.	Тема 23. Кора великих півкуль головного мозку	2
<i>Кредит 8,5. Фізіологія вищої нервової діяльності (ВНД).</i>		
24.	Тема 24. Фізіологічний зміст ВНД.	6
25.	Тема 25. Перша і друга сигнальні системи дійсності.	6
Разом:		64

6. Теми лабораторних занять – не передбачено навчальним планом

**7. Теми практичних занять
Денна форма навчання**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Організм як єдине ціле. Фізіологія крові.		
1	Тема 1. Фізіологія системи крові.	2
2	Тема 2. Групи крові, правила переливання крові, резус-фактор та його значення.	2
Кредит 2. Фізіологія системи кровообігу. Фізіологія системи дихання.		
3	Тема 3. Електрокардіографія	2
4	Тема 4. Пульсотахометрія	2
5	Тема 5. Вимірювання артеріального тиску.	2
6	Тема 6. Спірометрія. Пневмотахометрія.	2
7	Тема 7. Спірографія	2
8	Тема 8. Дихальні проби	2
Кредит 3. Фізіологія системи травлення. Обмін речовин та енергії. Фізіологія виділення.		
9	Тема 9. Вплив шлункового соку на білки молока	2
10	Тема 10. Вивчення ферментативних властивостей шлункового соку	2
11	Тема 11. Визначення основного обміну	2
Кредит 4. Фізіологія м'язів.		
12	Тема 12. Динамометрія.	2
13	Тема 13. Ергографія	2
14	Тема 14. Визначення фізичної працездатності за показниками PWC ₁₇₀	4
Кредит 5. Фізіологія сенсорних систем.		
15	Тема 15. Зоровий аналізатор	2
16	Тема 16. Слуховий, руховий та вестибулярний аналізатори	2
17	Тема 17. Шкірний та смаковий аналізатори	4
Кредит 6. Гормональна регуляція фізіологічних функцій. Фізіологія збудливих тканин.		
18	Тема 18. Визначення рівня розвитку опорно-рухового апарату	4
19	Тема 19. Методика вивчення реакції стану організму при стимуляції органів чуття	2
20	Тема 20. Оцінка рівня фізичного розвитку дитини	2
21	Тема 21. Оцінка діяльності серцево-судинної системи при дозованих фізичних навантаженнях	2
Кредит 7. Фізіологія нервової системи.		
24	Тема 24. Функціональні проби на стан нервової системи людини. Типи вищої нервової діяльності	6
25	Тема 25. Визначення величини максимального споживання кисню (МСК)	6
Кредит 8,5. Фізіологія вищої нервової діяльності (ВНД).		

26	Тема 26. Безумовні та умовні рефлекси людини	2
27	Тема 27. Аналіз індивідуальних карт учнів	2
	Разом:	64

8. Самостійна робота
Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Кредит 1. Організм як єдине ціле. Фізіологія крові.</i>		
1	Тема 1. Предмет, задачі фізіології людини.	5
2	Тема 2. Організм та його основні фізіологічні функції.	3
3	Тема 3. Основні закономірності росту і розвитку організму людини.	5
4	Тема 4. Фізіологія системи крові.	4
5	Тема 5. Групи крові, правила переливання крові, резус-фактор та його значення.	3
<i>Кредит 2. Фізіологія системи кровообігу. Фізіологія системи дихання.</i>		
6	Тема 6. Фізіологія системи кровообігу.	4
7	Тема 7. Фізіологічні основи гемодинаміки.	2
8	Тема 8. Зовнішнє дихання. Показники зовнішнього дихання (легенева вентиляція, дифузійна здатність легень, життєва ємкість легень).	4
9	Тема 9. Регуляція дихання. Гуморальні фактори регуляції дихання.	
<i>Кредит 3. Фізіологія системи травлення. Обмін речовин та енергії. Фізіологія виділення.</i>		
10	Тема 10. Роль травлення в життєдіяльності організму.	2
11	Тема 11. Особливості обміну речовин та енергії в живому організмі.	4
12	Тема 12. Особливості обміну білків, жирів, вуглеводів, води та мінеральних солей.	2
13	Тема 13. Значення видільних процесів в життєдіяльності організму.	4
14	Тема 14. Роль потовиділення в підтримці сталості внутрішнього середовища організму.	4
<i>Кредит 4. Фізіологія м'язів.</i>		
15	Тема 15. Фізіологія м'язового апарату.	7
16	Тема 16. Фізіологічні механізми м'язового скорочення.	7
<i>Кредит 5. Фізіологія сенсорних систем.</i>		
17	Тема 17. Фізіологічний зміст аналізаторної функції. Зоровий аналізатор.	6
18	Тема 18. Слуховий аналізатор.	6
19	Тема 19. Аналізатори шкірної рецепції, нюху та смаку, їх рецепторний апарат та сучасні теорії сприйняття.	2
<i>Кредит 6. Гормональна регуляція фізіологічних функцій. Фізіологія збудливих тканин.</i>		
20	Тема 20. Фізіологія ендокринної системи.	6
21	Тема 21. Фізіологічна характеристика окремих залоз внутрішньої секреції та їх роль в діяльності організму.	4
22	Тема 22. Поняття про подразливість та подразники, збудливість, збудження.	4

Кредит 7. Фізіологія нервової системи.

23	Тема 23. Фізіологія нейрона. Нейрон – основна структурно-функціональна одиниця нервової тканини.	3
24	Тема 24. Фізіологія центральної нервової системи.	2
25	Тема 25. Інтегративна функція мозочку.	4
26	Тема 26. Кора великих півкуль головного мозку.	1
<i>Кредит 8,5. Фізіологія вищої нервової діяльності (ВНД).</i>		
27	Тема 27. Фізіологічний зміст ВНД.	14
28	Тема 28. Перша і друга сигнальні системи дійсності.	15
Разом:		127

9. Індивідуальне науково-дослідне завдання

підготовка доповіді з висвітленням проблем функціонування організму людини при заняттях фізичною культурою та спортом (для студентів ДФН).

10. Форми роботи та критерії оцінювання

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ECTS	СУМА БАЛПІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	82-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	75-81		
D	67-74	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	60-66		
FX	35-59	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання
F	0-34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Форми поточного та підсумкового контролю. Комплексна діагностика знань, умінь і навичок студентів із дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного й підсумкового контролю знань (КР). Поточне оцінювання (індивідуальне, групове і фронтальне опитування, самостійна робота, самоконтроль). Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння та засвоєння програмового матеріалу, виконання практичних, лабораторних робіт, уміння самостійно опрацьовувати тексти, складання конспекту рекомендованої літератури, написання і захист реферату, здатності публічно чи письмово представляти певний матеріал.

Завданням підсумкового контролю (КР, залік) є перевірка глибини засвоєння студентом програмового матеріалу модуля.

Критерії оцінювання відповідей на практичних заняттях:

Студенту виставляється відмінно за володіння на високому рівні знаннями навчального матеріалу, аргументоване використання їх у різних ситуаціях. Студент має системні глибокі знання з навчальної дисципліни, усвідомлено використовує їх на практиці. Практичні завдання виконує безпомилково, використовуючи різні джерела інформації.

Студенту виставляється дуже добре за глибокі знання навчального матеріалу, використання їх в своїй практичній діяльності. Практичні завдання виконує без помилок.

Студенту виставляється добре за достатні знання, він застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях. Відповідь його логічна, хоч і має неточності. Практичні завдання виконує з незначними помилками, чітко відповідає на поставлені питання.

Студенту виставляється достатньо за відтворення основного навчального матеріалу, здатність з помилками дати визначення основним положенням навчальної дисципліни. Відповідь його правильна, але недостатньо осмислена. Практичні завдання виконує з незначними помилками.

Студенту виставляється мінімальний задовільно за відтворення частини навчального матеріалу, нечітко уявлення про предмет. Виконує практичні завдання з суттєвими помилками.

Оцінка за виконання індивідуального науково-дослідного завдання, завдань самостійної роботи виставляється з урахуванням таких параметрів.

Кількість балів у кінці навчального року повинна складати від 400 до 800 балів (за 8 кредитів), тобто сума балів за виконання усіх завдань.

11. Засоби діагностики

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання є: завдання до практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи (зокрема реферати), презентації результатів досліджень, тестові завдання, контрольні роботи.

Діагностичний розділ визначає диференційований та об'єктивний облік результатів навчальної діяльності студентів і включає в себе ряд підрозділів (блоків):

а) *контроль засвоєння теоретичних знань* (блок 1):

- опитування на практичних заняттях ($20 \times 5 = 100$ балів);
- тестові контрольні роботи ($2 \times 20 = 40$ балів);
- текстові контрольні роботи ($2 \times 10 = 20$ балів);

б) *контроль рівня вмінь та навичок студентів* на практичних заняттях (блок 2):

- оцінка якості підготовки до практичних завдань;
- оцінка рівня практичної діяльності студентів ($20 \times 5 = 100$);

в) *контроль самостійної роботи* студентів (блок 4):

- тестові і текстові контрольні роботи (40 балів).

12. Методи навчання

Усний виклад матеріалу: наукова розповідь, спрямована на аналіз фактичного матеріалу; пояснення – вербальний метод навчання, за допомогою якого розкривається сутність певного явища, закону, процесу; проблемне навчання, робота з підручником та додатковими джерелами, спостереження над усним мовленням, спостереження над мовним матеріалом, порівняльний аналіз; ілюстрація – метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у їх символічному зображенні (малюнки, схеми, графіки та ін.).

Із метою забезпечення максимального засвоєння студентами матеріалу курсу використовуються наступні методи навчання:

- словесні (лекція-монолог, лекція-діалог, бесіда);
- метод проблемного викладу матеріалу;
- наочні (презентація, ілюстрація);
- індуктивно-дедуктивний;
- метод стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності;
- методи усного, письмового, тестового контролю та самоконтролю.

13. Рекомендована література

Базова

1. Гайда С. П. Анатомія і фізіологія людини : навч. посіб. / С. П. Гайда. – Вид. 2-ге, випр. і допов. – Київ : Вища школа, 1980. – 213 с.
2. Ганонг В. Ф. Фізіологія людини : підручник / Вільям Ф. Ганонг ; пер. з англ. М. Гжегоцький, В. Шевчук, О. Заячківська. – Львів : БаК, 2002. – 784 с. – ISBN 966-7065-38-3.
3. Завацький В. І. Курс лекцій з фізіології : навч. посіб. / В. І. Завацький. – Рівне : Волинські обереги, 2001. – Ч. 1. – 160 с. – ISBN 966-7518-68-X.
4. Завацький В. І. Курс лекцій з фізіології : навч. посіб. / В. І. Завацький. – Рівне : Волинські обереги, 2002. – Ч. 2. – 247 с.
5. Коритко З. Загальна фізіологія : навч. посіб. / З. Коритко, Є. Голубій. – Львів : ПП Сорока, 2002. – 142 с. – ISBN 966-96091-2-7.
6. Кучеров І. С. Фізіологія людини і тварини : навч. посіб. / І. С. Кучеров. – Київ : Вища школа, 1991. – 327 с. – ISBN 5-11-002573-8.
7. Кучерук О. С. Фізіологія людини : навч. посіб. : у 3-х ч. / О. С. Кучерук, П. Д. Плахтій. – Кам'янець-Подільський : Вища школа, 1997. – Ч. 1. – 215 с. – ISBN 5-7763-8328-5.
8. Методичний посібник до лабораторних занять по фізіології / за ред. проф. Є. О. Яремко. – Львів : ЛДУФК, 1990. – 144 с.
9. Плахтій П. Д. Фізіологія людини : навч. посіб. : у 3-х ч. / П. Д. Плахтій. – Кам'янець-Подільський : [б. в.], 2000. – Ч. 2. – 217 с. – ISBN 5-7763-1951-X.
10. Плахтій П. Фізіологія людини. Нейрогуморальна регуляція функцій : [навч. посіб.] / Петро Плахтій, Олексій Кучерук. – Київ : Професіонал, 2007. – 333 с. – ISBN 966-370-037-8.
11. Плахтій П. Фізіологія людини. Практикум для вищих навчальних закладів : навч. посіб. / П. Плахтій. – Кам'янець-Подільський : Мошак М. І., 2005. – 234 с. – ISBN 966-8102-62-2.
12. Плахтій П. Д. Фізіологія людини. Тестові завдання з загальної фізіології людини і фізіологічних основ фізичного виховання школярів / П. Д. Плахтій. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет, 2001. – 176 с. – ISBN 966-643-013-4.
13. Сидоренко П. І. Анатомія та фізіологія людини : підручник / П. І. Сидоренко, Г. О. Бондаренко, С. О. Куц. – Київ : Медицина, 2007. – 199 с. – ISBN 966-8144-54-6.
14. Смоляр В. І. Фізіологія та гігієна харчування : підручник / В. І. Смоляр. – Київ : Здоров'я, 2000. – 334 с. – ISBN 5-311-01193-9.
15. Фізіологія людини : метод. посіб. / Є. О. Яремко, Л. С. Вовканич, Д. І. Бергтраум, З. І. Коритко. – Львів : Сполом, 2008. – 184 с. – ISBN 978-966-665-554-0.
16. Філімонов В. І. Фізіологія людини в запитаннях і відповідях : посібник / В. І. Філімонов. – Вінниця : Нова книга, 2010. – 456 с. – ISBN 978-966-382-215-0.
17. Цибенко В. О. Фізіологія серцево-судинної системи : навч. посіб. / В. О. Цибенко. – Київ : [б. в.], 2002. – 247 с. – ISBN 966-306-006-9.
18. Чайченко Г. М. Фізіологія людини і тварини : підручник / Г. М. Чайченко, В. О. Цибенко, В. Д. Сокур. – Київ : Вища школа, 2003. – 463 с. – ISBN 966-642-013-9.
19. Чайченко Г. М. Фізіологія вищої нервової діяльності : підручник / Г. М. Чайченко. – Київ : Либідь, 1993. – 214 с. – ISBN 5-325-00385-2.
20. Яремко Є. О. Фізіологія людини : метод. посіб. / Є. О. Яремко, Л. С. Вовканич, Д. І. Бергтраум, З. І. Коритко. – Львів : Сполом, 2008. – 184 с. – ISBN 978-966-665-554-0.
21. Нормальна фізіологія : підручник / за ред. проф. В. І. Філімонова. – Київ : Здоров'я, 1994. – 607 с. – ISBN 5-311-00736-2.
22. Фізіологія людини : навч. посіб. / [Яремко Є. О., Вовканич Л. С., Бергтраум Д. І., Коритко З. І., Музика Ф. В.]. – Вид. 2-ге, допов. – Львів : ЛДУФК, 2013. – 207 с. – ISBN 978-966-2328-54-7.
23. Фізіологія людини : метод. посіб. до лабораторних занять / Яремко Є. О., Вовканич Л. С., Бергтраум Д. І., Коритко З. І. – Львів : Сполом, 2008. – 182 с. – ISBN 978-966-665-554-0.
24. Фізіологія людини : посібник / Загоруйко А. А., Ядловська О. М. – Івано-Франківськ : [б. в.], 2003. – 195 с.
25. Фізіологія людини за модульною програмою викладання : довідник / Вовканич Л. С., Бергтраум Д. І., Коритко З. І., Кулітка Е. Ф. – Львів : ЛДУФК, 2010. – 36 с.

26. Фізіологія харчування / [Павлоцька Л. Ф., Дуденко Н. В., Левітін Є. Я. та ін.]. – Суми : Університетська книга, 2011. – 472 с. – ISBN 978-966-680-535-8.

14. Інформаційні ресурси

1. <http://physiology.org.ua>
2. http://nmu-s.net/load/normalnaja_fiziologija/14
3. <http://fiziol.org/1.%20Главная/index.html>
4. <https://www.youtube.com/user/khanacademymedicine>
5. <https://www.youtube.com/user/khanacademymedicine/playlists>
6. <https://www.youtube.com/channel/UCtcTjueNMYkFNb1CYE0qiZw>
7. <https://apps.apple.com/ua/app/physiology-animations/id715136002?l=uk->
8. <https://www.coursera.org/learn/vvedeniye-fiziologiyu>